

Otto Talvio

10 väitettä popmusiikista

1. Pop on yhdentekevää

Totta kai pop on yhdentekevää. Jos se olisi yhteiskunnallisesti merkittävää, se ei olisi poppia. Se olisi protestilauluja tai jotain yhtä pitkäveiteistä ja tosikkomaista. Jopa kepulaiset voivat ymmärtää, että kevyt musiikki, kuten humpi, on tarkoitettu hauskanpitoon. Vain huumoritomuteensa kuristuva vasemmisto on sitä mieltä, että popilla on velvollisuus toimia poliittisen agitaation välineenä. Tämä väite on todistettavissa yksinkertaisella ajatusleikillä: kuvittele sosiaalidemokraattinen popbändi.

Tämä selittää myös jossain määrin sitä, miksi vasurien bileissä pitää aina kuunnella musiikkia, joka lievittää kroonisesti huonoa liberaalia omaatuntoa tai sopii globaalisti vastuuntuntoiseen imagoon: afrokuubalaista (tai mitä tahansa lievästi etnistä), räyhäpunkkia, feminististä laulumusiikkia tai Wigwamin hengessä mutta paljon huonommin tehtyä kanta-aottavaa progea. Ja koska demarit eivät ymmärrä musiikkia, nauti siitä tai luulevat, että se kuuluu vain marsseille ja urheilutapahtumiin, esiintyy heidän kemuissaan vain kaverien kuoro, Mikko Perkoila tai kuka tahansa ilmaiseksi saatu musikannti.

Popin yhdentekevyys on sen voimavara samalla lailla kuin sen abstraktisti nuoruudesta ja romantiikasta ammentavat sanoitukset. Kappaleet jäävät avoimiksi kuulijan tulkinnoille. Jos pop vaatisi kuulijaa piirtämään rintamalinjat ensitapaamisella, se ei tavoittaisi ketään.

2. Pop tyhmentää kulttuurin

Syyttäjiä on enemmän kuin puolustusasianajajia. Siitä lähtien kun amerikkalaisvetoinen massakulttuuri löi läpi vanhalla mantereella ja vähitellen kaikkialla maailmassa, on keskustelu kulttuurintilasta noudattanut älymystö-elitismia: populaarikulttuurin räikeimpiä rimalituksia päivitetään niin kuin ne olisivat popin absoluuttinen sisältö, mutta samaan aikaan nautitaan popin marginaaleissa elävästä matalakulttuurista.

Kulttuurin tyhmistymisestä voidaan ylipäättänsä keskustella vain konkreettisin esimerkein: ovatko peruskoulujen ja lukiodien opetusohjelmat liian pop-painotteisia? Onko Yle lopullisesti hylännyt yleisradioetoksensa ja siirtynyt kilpailemaan tasapäisesti kaupallisten kanavien kanssa? Jakaako valtio liikaa avustuksia matalakulttuurille, joka pärjäisi ilmeinkin?

Tyhmentäjiä haettaessa musiikki on lähinnä rikoskumppanin roolissa.

Suurimmat syylliset löytyvät radiosta ja televisiosta, jossa kuuluvat ja näkyvät yhteiskunnan suulaimmat ja suulaimmat. Silti popmusiikki nousee syytösten kohteeksi

sen voiman takia. Toisin kuin niin kutsuttu klassinen, orkesteri- tai kamarimusiikki, pop ja rock etenevät rum-pukompin varassa. Jo se on omiaan hermostuttamaan yliherkkiä valittajia.

Onko Yleisradiolla internetin aikakaudella velvollisuutta toimia kansakunnan popsivistäjänä? Perinteisesti vasemmalle kallellaan oleva Yle on luonteeltaan jossain populistin ja opettajan välimaastossa. Kumpikaan rooli ei sovi hirveän hyvin laadukkaaseen popmusiikkiin, mutta sen sijaan sopii erinomaisesti toisaalta iskelmän ja euroviisuhutun (TV2) ja taidemusiikin (TV1, Yle Teema) esittämiseen. Yleä on kuitenkin onniteltava: viime vuosina se on alkanut esittää poppia ja popin historiaa kanavillaan kiitettävän paljon, erityisesti Teemalla.

3. Pop kannustaa kuluttamaan

Mahdollisesti. Populaarikulttuuri rakentuu tuoreuden idealle. Se ruokkii kertakäyttöisyyttä, mutta mahdollistaa myös popin salatun historian paljastamisen. Jokaista listaykköistä kohden on sata levyä, jotka eivät nousseet listoille lainkaan, vaikka halua ja taitoja olisi ollut yhtä paljon kuin markkinointikoneiston tukemalla kaupallisella tuotteella.

Spiritualizedin Jason Pierce totesi aikoinaan haastattelussa, että mistä tahansa saadaan listaykkönen, kun levy-yhtiö käyttää markkinointiin tarpeeksi rahaa. Ykkösen vaatima myynti liittyy kulutushurmioon ja muotiin yhtä paljon kuin hyvän kappaleen koukullaan rakentamaan jalkaa liikuttavaan innostukseen. Tätä ei ole koskaan testattu käytännössä, sillä kenelläkään ei ole ollut tarvetta nähdä Diamanda Galasia tai Lydia Lunchia listaykkösenä.

Yhtiöt haluavat artisteja, jotka voidaan nostaa huikaisiin levymyynteihin pelkän tuotteen voimalla. Jos puffaamiseen kuuluu järjettömän paljon rahaa, se vähentää popbisneksen mielekkyyttä, vaikka artisti loppujen lopuksi maksaisikin promootion kulut. Siksi listat edelleen heijastavat suhteellisen hyvin levyjä ostavan kansanosan makua kussakin maassa.

4. Rock on äänisaastetta

Kaikki musiikki on äänisaastetta, jos se soi väärässä paikassa väärään aikaan. Radion soittaminen julkisissa tiloissa pitäisi kieltää. On päiviä, jolloin aivojen luontaiset suodattimet eivät kykene estämään ruokakaupan kovaäänisistä tulevan paikallisradion vähämielistä junttiutta aiheuttamasta pakokauhua.

5. Pop huipentui 60-luvulla

Kultakaudet ovat hienoja. Yleisen poplören mukaan maailman hienoin popmusiikki tehtiin suurin piirtein samaan aikaan kun Beatles oli levyttävä yhtye. Tämä popin Augustinuksen aika on selitettävissä sillä, että vuosiin 1962–70 sijoittuu läntisen maailman liberalisoituminen, teknologiahuuma ja levyteollisuuden muuttuminen yhdeksi jälkimodernin ajan suurimmista viihteen aloista. Kun rock tuli teini-ikään 60-luvun loppupuolella, se oli jo ehtinyt kulkea hillbillystä ja bluesista rock'n'rolliin, lipevään teinipoppiin, Beatlesin jalanjäljissä merseybeatiin, folkrockiin, psykedeliaan ja ties kuinka moneen edelleen popin arkkityyppinä toimivaan musiikintyyliin. Innovaation huumassa rajallisesta teknologiasta otettiin kaikki irti, eivätkä popin 40 vuotta vanhat innovaatiot ole vanhentuneet minnekään.

6. Punk oli vapautusliike

Alkeellinen perustelu on jotakuinkin seuraavanlaatuinen: punk tuhosi progen ja palautti rockin perusarvot kuntaan. Molemmat väitteet ovat toiveajattelua. Punkin ja kaiken muun alkujaan kellareista nousseen 70-luvun jälkipuolen rockin merkitys on siinä, että se nosti itse ja riippumattomasti julkaistun musiikin näkyville ja ihmisten kuultavaksi.

Haastattelemani Neil Tennant, Pet Shop Boysin tunnetusti rock-vastainen henkilö, sanoi, että hänestä punk oli rockia vastaan. Huomautin hänelle, että punk oli rockmusiikkia. Päädyimme toteamaan, että punk vastusti pitkätukkaista rockmusiikkia. Ymmärsin kuitenkin, mitä hän ajoi takaa: rock, jonka vastareaktio punk oli, oli valkoista, isojen levy-yhtiöiden julkaisemaa valtavirtaa.

Punkin eetos – itse tekeminen – voidaan nähdä kulttuuritaistelun välineenä. Vielä tärkeämpää: punk palautti hipsterismin takaisin urbaaniin kulttuuriin hippiajan väsyneen omahyväisyyden jälkeen. Se oli yhtäläillä Malcolm McLarenin ja Vivien Westwoodin kaltaisten svengalien kuin trendinuorten liike.

Punkissa 60-luvun kitararock sai ensimmäisen haastajan. Se ei juuri kuulu ensimmäisen polven rujossa punkrockissa, joka vain lyö 70-luvun yliestetisoitua rockia ja lauluntekijämusiikkia raamalla alkukantaisuudella. Mutta pian punkin rinnalle (ja Suiciden tapauksessa jo ennen punkia) syntynyt post-punk oli monella tapaa radikaalein uusi vaihe musiikissa 60-luvun jälkipuolen jälkeen. New Yorkin taiteellinen downtown-skene ja no waven noise/freejazz, mutant disco ja punk funk, Manchesterin Factory Records ja Joy Division, Martin Hannett, P.I.L., Slits...

Jälkipunkia on myöhemmin yritetty pukea älyllisempään asuun – sen radikaalius ei nouse suurista ajattelijoista tai virtuositeetista, vaan yksinkertaisesta havainnosta, että rock voi heijastella arkea hyvässä ja pahassa, samaan aikaan.

7. Musiikista kirjoittaminen on kuin tanssisi arkkitehtuuria

Oh tätä muusikkojen nokkeluutta. Elvis Costellon ja Frank Zappan suuhun sijoitettu näsäviisaus on popkulttuurin suuri latteus, jonka on tarkoitus tehdä naurunalaiseksi tunteellisen/taiteellisen tuotteen sanallinen arviointi. Rivien välistä voi lukea halveksunta musiikista kirjoittajia kohtaan. Zappan tunnetuin väläytys on: ”Rockjournalismin määritelmä: ihmiset, jotka eivät osaa kirjoittaa haastattelevat ihmisiä, jotka eivät osaa puhua kirjoittakseen artikkelin ihmisille, jotka eivät osaa lukea.”

Pöh. Kyse ei ole määritelmästä, vaan egotrippailusta.

Umpielitistisen Zappan umpielitistinen / vessahuumorista kicksinsä saava teiniyleisö tietysti kuvitteli, ettei määritelmä määritellyt heitä tai Zappaa itseään.

8. Popkritiikki on palvelujournalismia

Kritiikki voidaan minun puolestani nähdä mielipiteiden dialogina. Popkritiikki lyhyessä muodossa on palvelujournalismia, joka kertoo lukijalle hiukan tuotteesta, vastistaa ennakkonäkemyksiä ja herättää ajatuksia.

9. Poptähteys on kuollut

Musiikkia on saatavilla nyt paljon enemmän kuin 80-luvulla, jolloin Madonnan ja Michael Jacksonin kaltaisista viihdyttäjästä tehtiin supertähtiä, avaruusolioiden kaltaisia puolijumalia. Kilpailu julkismarkkinoilla on pudottanut poptähdet tavallisten kuolevaisten tasolle. Heitä suojaavat inflaatiolta vain raha ja ulkonäkö.

Vaikea on nousta koskemattomaksi tähdeksi levymyynnin kulta-aikojen tapaan.

Tämä heijastelee mediayhtiöiden yleiskehitystä: ensin tulivat elokuvastudiot, sitten levyfirmat ja lehtikustantajat ja muu media, jotka kaikki kilpailevat samasta yleisöstä samoilla keinoilla: myydään jotain piristävää, kimaltelevaa ja tuoretta (joka kuitenkin muistuttaa tarpeeksi vanhaa ja hyväksi havaittua).

10. Internet ajaa levyteollisuuden kriisiin

Internet saattaa myös pelastaa hyvän musiikin puhtaan voitontavoittelun kynsistä. Pienet yhtyeet voivat hankkia yleisöjä ympäri maailman, ja kulttiartistit voivat herättää uransa eloon vuosien hiljaiselon jälkeen. Ilmaisen latauksen syömät levymyyntivoitot taas johtavat kiertueiden tekemisen uuteen nousuun (ja lippujen hintojen nousuun, valitettavasti). Pohjolan perukoillekin saadaan sellaisia artisteja, jotka eivät ennen edes tienneet, että Suomi on olemassa.

Pitää olla optimistinen. Erilaiset kriisit jalostavat. Äänilevyteollisuuden kriisi ei ole popin kriisi.